

Zašto su prosvjedi u Izraelu razlog za nadu?

Michael Walzer

Ovo je pobuna protiv onoga što je
Izrael postao, a u ime onoga što
je nekad bio. Riječ je o naporu
najmlađih Izraelaca da ponovno
uspostave staru, egalitarniju i
idealističniju zemlju koju su njihovi
roditelji izgubili

Što se događa u Izraelu? Kao i obično, nitko nije ni očekivao ni predvidio masovnu pobunu mladih ljudi u Izraelu kojima se prošle subote pridružio veliki, zapanjujući broj njihovih roditelja, djedova i baka. Ono što je počelo kao zahtjev za pristupačnijim cijenama stanovanja pretvorilo se u nešto mnogo veće. Mogu samo promatrati i navijati te pokušati shvatiti o čemu je riječ. U ovom tekstu nudim nekoliko mogućih tumačenja pobune.

To je pobuna mainstreama protiv povlaštenih sektora – ponajprije, premda to nitko ne želi kazati, protiv naseljenika i ultraortodoksnih. Razmjerni izborni sustav omogućuje da relativno male skupine blokovskih birača steknu nerazmjernu moć, a upravo su te dvije skupine kao ključni partneri u (većinom) desnim koalicijama stekle moć kakva je drugima nedostupna. Kao što je napisao jedan kolumnist *Hareca*,¹ na okupiranim teritorijima Netanjahu je socijalist, budući da tamo postoji potpuno razvijena država blagostanja, premda samo za naseljenike. Među naseljenicima sada ima mnoštvo ultraortodoksnih Židova koji su uvučeni u nacionalistički tabor kroz poklonjeni smještaj za njihove velike i rastuće obitelji na teritorijima.² U ranim godinama države ultraortodoksne skupine nisu zastupale nikakve politike osim zahtjeva da njihova djeca budu oslobođena služenja vojske i da država subvencionira njihov način života. S ta dva temeljna zahtjeva bili su se jednako spremni pridružiti ljevici kao i desnici. No sada su čvrsto inkorporirani u desnicu, a sve to na račun izraelskog *mainstreama* – svih Izraelaca koji žive i rade unutar Zelene crte.³ Ljudi koji žele živjeti i raditi unutar Zelene

Michael Walzer, profesor emeritus na Institute for Advanced Studies, University of Princeton (SAD). Suurednik časopisa *Dissent* u kojemu je 8. kolovoza 2011. ovaj članak prvi put objavljen. Prenosimo ga u *Političke analize* s odobrenjem autora i urednika. Članak je s engleskoga prevela Danijela Doleneć.

crte ne tiče se argument desnih članova Kneseta prema kojemu bi prosvjednici mogli ići na teritorije jer ondje ima mnogo jeftinog smještaja.

Ovo je prva pobuna bilo gdje u svijetu protiv uspješnoga neoliberalnog režima. Izraelski makroekonomski pokazatelji vrlo su dobri, pri čemu ne pokušavam predviđati što će se događati sutra: nezaposlenost je niska, valuta je snažna, strani investitori su zainteresirani, poduzetnička je energija jaka, ekonomski rast je značajan i stabilan. Istodobno, štete koje je neoliberalna politika nanijela solidarnosti zajednice, socijalnim uslugama i kvaliteti javnog sektora vidljive su diljem zemlje (osim na okupiranim teritorijima). Mnogim obiteljima u kojima rade oba roditelja sve je teže postići i održati pristojan život. Prema tome, moto pobune mogao bi biti: "Riječ je o mikroekonomiji, glupane!" No pravi slogan glasi: narod zahtijeva društvenu pravednost! Ovdje nije riječ o dužničkoj krizi, inflaciji ili nezaposlenosti. Ova se kriza tiče nejednakosti i nepravde; ljudi koji marširaju suglasni su o tome, premda se možda ne bi složili o mnogo drugih stvari.

Ovo je prva pobuna bilo gdje u svijetu protiv uspješnoga neoliberalnog režima

Ova je pobuna kolektivni napor da se izbjegnju ograničenja i podjele izraelske rasprave o sigurnosti, nepostojećemu "mirovnom procesu" i okupaciji. Kada su nastajuće vođe pobune inzistirali na tome da je prosvjed "nepolitički" zapravo su htjeli reći da nije riječ o ratu i miru. Znali su, dakako, da je sve povezano i da su teškoće koje osjećaju djelomice uzrokovane masovnim državnim investicijama na okupirane teritorije. No oni imaju vlastiti san o cionističkoj normalnosti: žele se usredotočiti na vlastite živote i kvalitetu domaćeg društva. Taj je fokus vidljiv u natpisima koje su nosili. Dok su u starijim demonstracijama što ih je organizirao Mir sada⁴ mnogi natpisi bili na engleskome jer je poruka prosvjednika bila namijenjena ne samo Izraelcima nego i Arapima, Europljanima, američkim Židovima i Amerikancima općenito, u ovim su demonstracijama svi natpisi bili na hebrejskome. Izraelski se narod obraćao sam sebi.

Ovo je pobuna protiv onoga što je Izrael postao, a u ime onoga što je nekad bio. Riječ je o naporu najmlađih Izraelaca da ponovno uspostave staru, egalitarniju i idealističniju zemlju koju su njihovi roditelji izgubili. To je razumijevanje pobune za koje se cijelim svojim srcem nadam da je točno. Ili da je makar jedno od točnih, budući da se pobune ove veličine ne mogu tako jednostavno sumirati. No prošli je tjedan doista bilo nekih divnih trenutaka koji su ukazivali na utjecaj starog Izraela. Kasno jedne večeri moja žena, neki prijatelj i ja hodali smo gore-dolje kroz kilometar dug Grad šatora u Tel Avivu. Naišli smo na skupinu od 100 do 150 ljudi okupljenih oko jednog gitarista koji

je pjevao pjesme iz četrdesetih. Prijatelj mi je došapnuo kako nitko više ne pjeva te pjesme. Ali, evo, tu su bili oni, pomiješana skupina starih i mladih, koji su sjajnih lica pjevali o zemlji i vremenu koje su željeli pamtiti i slaviti. Nisu žudjeli za siromaštvom nego za solidarnošću onog vremena. U Jeruzalemskoj povorci tjedan prije našli smo se u skupini tinejdžera iz Hašomer Hacaira (Mladog stražara),⁵ naziva koji je vezan za neko drugo vrijeme. Mislio sam kako je ta organizacija odavno nestala, ali tu je bilo mnoštvo mladih čuvara koji su marširali i izvikivali: "Ljudi traže društvenu pravdu!" Nosili su, kaže moja žena, iste plave košulje kakve je ona nosila kad je bila dio Mladih stražara pedesetih godina. Zajedno njihova i naša generacija (bilo je ondje mnogo ljudi poput nas) govore o značenju demonstracija. Neko smo vrijeme ljudima koje smo susretali govorili da smo samo promatrači. No to nije bila istina. U ovakvim demonstracijama marširali bismo bilo gdje na svijetu, a ovdje smo znali sve simbole i mnoge pjesme.

Nitko ne zna što će se dalje događati. Nitko ne zna kako pretvoriti festival prosvjeda u djelotvornu politiku. Postoje mnoge prepreke, uključujući staru politiku rata i mira. No očaj koji se osjećao prije nekoliko mjeseci, osjećaj da je ljevica mrtva i uvjerenje koje se stalno ponavljalo da je cijela generacija Izraelaca odustala od političke akcije u potrazi za blagodatima privatnog života – to je nestalo. Ovo je vrijeme neočekivanog nadanja.

Bilješke

- 1 Harec (hebr. Zemlja), najstarije i najutjecajnije dnevne novine u Izraelu, osnovane 1918. u Jišuvu, židovskoj zajednici u Palestini za vrijeme britanske mandatne uprave 1922-1948. (nap. ur.).
- 2 "Teritoriji", naziv kojim se u Izraelu službeno označuju okupirana područja na palestinskoj Zapadnoj obali (nap. ur.).
- 3 Zelena crta, crta razgraničenja Izraela s Egiptom, Jordanom, Libanom i Sirijom nastala vojnim sporazumom 1949. nakon svršetka arapsko-izraelskog rata 1948-1949. Nema značenje međunarodno priznate granice (nap. ur.).
- 4 Mir sada (hebr. Šalom ahšav), najvažniji i najveći mirovni pokret u povijesti Izraela. Nastao tijekom izraelsko-egipatskih mirovnih pregovora 1978. kada je 348 rezervnih časnika i vojnika uputilo otvoreno pismo ondašnjem premijeru Menahimu Beginu kojim su poduprti mirovni pregovori, zatraženo da Izrael odustane od židovskog naseljavanja okupiranih palestinskih područja i stvaranja Velikog Izraela. Zbog izraelske invazije na Libanon 1982. pokret je organizirao dotad najmasovnije mirovne prosvjede u povijesti zemlje u kojima je sudjelovalo više stotina tisuća ljudi (nap. ur.).
- 5 Hašomer Hacair (hebr. Mladi stražar), cionistički socijalistički pokret koji je izvorno nastao među Židovima u Austrougarskoj, a 1919. proširio se i na židovsku zajednicu u Palestini (nap. ur.). ■